

SENIOR, DOCTORES, PASTORES
ET RELIQUI MINISTRI,
INVARIATÆ AUGU-
STANÆ CONFSSIONI, IN
DANTISCANA ECCLESIA
ADDICTI,
LECTORI BENEVOLO,
CUM DEBITA CULTUS, OBSERVAN-
TIÆ, OFFICIORUM STUDIORUMQUE
CONTESTATIONE,
SALUTEM ET PACEM A DOMINO
NOSTRO JESU CHRISTO!

G E D A N I,
Typis JOHANNIS ZACHARIÆ STOLLII,
ATHEN. TYPOGR.

SENIOR DOCTOR PASTOR
AT RELIGIOUS MINISTER
INVARIATE AU
STANNE CONFESSIO
DANISCA ECCLESIA
LECTORI BENEFICIO
CUM DEBITA CULTUS OBSERVAN
THE OBSERVATIONE
CONSTAT
SALUTEM ET PACEM A DOMINO
ROSTRO EST CHRISTO

GEORGE
JOHANNES ECKHART STOL
THESE

ve
ni
ni
G
G
no
Ca
Fr
car
cu
Ve
ced
po
Tr
mo
ad
ter
Pac
qua

Cum plures de ecclesiasticis epistolis, quæ Græcis *καυονικα* à regulâ seu normâ, ex cujus præscripto dabantur, Latinis autem *formata*, vel à certâ formæ sigillo, vel quod probabilius est, à formâ conceptorum verborum, appellari consuevere, scripserint; ex professo quidem Franciscus Bernardinus Ferrarius, Ambrosiani Collegii Doctor, de *antiquo Ecclesiasticarum Epistolarum genere*, Franciscus Priorius de *Literis Canonicis*, Gerhardus Rudolphi, sub eodem titulo &c. incidenter autem Guilielmus Voëllus & Henricus Justellus in *Bibliotheca Juris Canonici*, Guilielmus Beveregius in *Synodico seu Pandectis Canonum*, Cæsar Baronius in *Annalibus* ad A. C. 142. n. 7. seq. Carolus du Fresne in *Glossario*, Josua Arndius in *Lexico Antiquitatum Ecclesiasticarum*, & qui præ aliis insigni studio isthoc argumentum persecutus est, Gabriel Albaspinæus, Aurelianensis Episcopus, de *Veteribus Ecclesia ritibus*, præsertim in *notis ad Canonem XI. Concilii Chalcedonensis &c.* Ex eorundem lucubrationibus haud pauca adferri possent de Epistolis Encyclicis seu Circularibus, Synodalibus, Tractoriis, Decretalibus, Paschalibus, Commonitoriis seu Memorialibus, Diptychis & Polyptychis aliis que. Sed quando hæ ad scopum nostrum parum aut nihil faciunt, consultò eas præterimus, contenti illis tantùm Epistolis, quæ ab Albaspinæo in *Pacificas, Commendatitias & Dimissorias* distingvuntur: inter quas Ecclesia olim Pacificis solos Laicos peregrinantes, ut ad

communione admitterentur & hospitalitatis jure gauderent; Commendatitiis & Clericos & Laicos, ut promptius majoreque cum studio in negotiis suis adjuvarentur lautiusque exciperentur; Dimissoriis autem solos Clericos, aut ad Clericatum aspirantes, ut in aliâ Diœcesi manere & ad ministerium admitti possent, instruebat. Ex his Commendatitiæ Græcis *συσαπησὶ*, quarum Paulus 2. Cor. III. 1. meminit, Dimissoriæ autem *ἀπολυτικὴ* dicebantur: quas tamen appellationes successio temporis ita confudit, ut tandem & dimissoriæ literæ haud rarò commendatitiæ appellarentur; nisi fortè hunc titulū ex eo promeruerent, quod missio quandoq; in compendium stylo, dimissioni commendatio in eâdem Epistolâ adjungeretur. Nimirum Clerici extra diœcesin suam, sine hujusmodi literis proficisci, per antiquissimos Canones vetabantur: quibus autē tanto magis opus habebant, si & functiones sacras alibi ambirent. Sic enim in Nomocanone, per Johannem Baptistam Cotelerium, inter *Monumenta Græca Ecclesiæ* T. I. vulgato n. 295 legitur: *De Sacerdotibus, qui regionem & civitatem mutant transeuntq; ab urbe in urbem, decernimus, ut ostendant literas commendatitias ac dimissorias Episcoporum, qui eos ordina-verunt & medicorum spiritualium atq; sic ad res sacras exercendas admittantur: Absq; his nequaquam recipiantur.* In utrisq; quas memoravimus, Epistolis, non vitæ solum, sed quàm maximè etiam doctrinæ ratio, quâ dimissus Ecclesiæ semet hætenus probaverat, exponebatur. Exemplo sit Epistola commendatitia Teutgaudi, Trevirensium Episcopi, ad Carolum Calvum Regem Clerumque Gallicanum, apud Priorium n. 51. p. 129. seq. in quâ inter alia extat: *Frater nobis charissimus, & cunctis benevolentibus, nomine Hegilo, quia diœcesanus noster erat, in nostrâ videlicet diœcesi nutritus & consus, sacroq; dogmate sanctarum Scripturarum plenissimè eruditus, & honestissimè conversatus atq; in Ecclesiâ nobis commissâ ad sacerdotii dignitatem fuerat promotus, licentiam à nobis petit, ut more cononico, absolutione susceptâ, & largitâ sibi benedictione, tutius atq; securius loca*

Sanctorum visitare, & ad vestram presentiam liberius accedere valeret, ad quemcunq; ex vobis illum itineris varietas perduxisset. Itaq; nos petitioni ejus assensum tribuentes, & venerationi illius consentientes, acquievimus consentiendo, quod secundum Deum desiderare videbatur. Quocirca suppliciter deprecamur, & obnixè deprecamur humanitatem vestram, ut honorabiliter susceptum, sicut Dei templum & habitaculum Spiritus Sancti, veluti mansionem sanctæ Trinitatis, quemadmodum preciosissimum membrum Christi, sicuti auctum dono, & largitate septiformis gratiæ Dei, quocunq; pervenerit, sive modico, seu largiori spatio apud vos moraturus, benignè tractetis, humanè excipiatis. Similiter nonnulla ex Epistolâ dimissoriâ Ragemberti Vercellensis Episcopi, ad Andream Mediolanensem Archipræfulem, quam Ferrarius L. I. p. 25. seq. suggerit, depromere liceat, sequentem in modum se habentia: Quia sacris apicibus vestris Valfredum, Ecclesiæ nostræ Subdiaconum, vobis consecrandum Ecclesiæ Iporediensi, ad votum Cleri & populi, Præsulem expetitis, nefas à nobis aliquid sanctis petitionibus vestris existimantes denegari, juxta morem & reverentiam Canonica definitionis, usq; ad gradum Subdiaconi, nostrorum Prædecessorum sollicitudine promotum, Paternitati vestre ad Episcopalem Cathedram, Domino administrante, concedimus promovendum. Ne ergo de ipsius vitâ & conversatione, presenti occasione, quidpiam Almitati vestre necesse sit ambigere, presentibus humilitatis nostræ literis eum prosecuti sumus; quibus illum in sacrosanctâ religione, in quantum audivimus & cognovimus, atque humana fragilitas existimare sufficit, hætenus versatum fuisse testificamur, eumque ad id ministerium peragendum satis profitemur idoneum. Ita veteres. Quorum propterea recordamur, quod eosdem, ubicunque rectâ viâ præcesserunt, nemo nisi lævæ mentis, imitandos esse negabit. Vixit nimirum hætenus Gedani ac nobiscum ultra septennium vineam Domini, eâ quâ fieri potuit diligentia & circumspeditione, exercuit, Vir plurimum Reverendus ac Clarissimus, Dn. EPHRAIM PRÆTORIUS, Gedani II.
Martii

Martii M D C L V I I natus, qui ut Athenæum patrium flearnus, in puris nulliq̃ suspitioni obnoxius *Academiis, Witebergensi & Rostochiensis, orthodoxos Theologos* (sic enim ipse, DEO pro insigni hoc beneficio gratias agens, in literis ad Amicum profitetur) sectatus est. primum eruditionis specimen 30. Junii M DC LXXIIX. sub M. Samuele Schelguigio, tum SS. Theol. Professore extraordinario, super partem XII. *Exercitationis de Concilio Hierosolymitano*, respondendo edidit ; alterum 18. Julii M DC LXXIX, ut Autor, Præfide, Collegâ quondam nostro, etiam post fata venerando, D. Ægidio Strauchio, *de Jonâ sepultum atq̃ resurgentem Salvatorem adumbrante*, ex Matth. XII. 40. Eidem inhærens tramiti, in *Academiis etiam pulchellos ingenii sui foetus cathedræ obtulit, Witebergæ quidem 27. Aprilis M DC XXCI. Actum specialem Providentia divina circa justum, in custodiendis ejus ossibus integris*, ex Ps. XXXIV. 21. moderante de universâ Ecclesiâ meritissimo D. Johanne Andrea Quenstedio ; Rostochii verò 30. Junii M DC XXCIII. *Atheum proprio gladio jugulatum*, ex Eccles. III. 18, 19, 20, 21. sub umbone summe Reverendi D. Michaëlis Cobabi. Redux in patriam tentamini, quod vocatur, coram R. Ministerio se, ut par est, stitit, testimoniumque honorificum ex merito obtinuit. Anno M DC XXCV. in Mariæburgensi insulâ, per vocatorias literas 20. Augusti exaratas, Ecclesiæ rustri Paleomünsterbergensi & Gnojaviensi præfectus, talem se gessit, ut â Magnifico Amplissimoque Gedanensium Senatu ac reliquis honoratissimis Ordinibus 13. Maji M DC XCIIIX. in urbem accitus, nosocomii ad D. Lazari, cætusque satis numeroso, qui ibidem cultûs gratiâ convenit, Ecclesiastes esse jubere- tur. Quam spartam eo onerosiorem, quòd altero abhinc anno animarum apud pauperes, qui in novâ Dispensationis, ut dicitur, domo, aluntur, cura accederet, postquam per quadriennium solerter ornaverant, MDCCII. cum functione ad ædem D. Jacobi, 9. Martii delatâ, commutavit. Orthodoxiæ formæque sanorum verborum, quæ præeunte Scripturâs. in libris Ecclesiæ nostræ

nostræ Symbolicis traditur, constantissimè adhæsit: Hæreses non veteres solùm, sed novas etiam, cum quibus aliquandiu Ecclesiæ, eheu! conflictandum fuit, cane & angue pejus odit: catechizandis rudibus, non in angulo aliquo, quod Fanaticis alibi solenne est, sed in publico templo semet impendere haudquaquam dubitavit: Synodis Ecclesiasticis singulari cum probubio animi, sedulò interfuit, neque ullum hujusmodi conventum, sine prægnanti causâ, neglexit: verâ nulloque fuce infectâ pietate gregi suo præluxit: horas subcivas, ut calamo non minùs, quàm labiis proximum instrueret, in libros scribendos collocavit. * Talis itaque cum sit, utinam perpetuò nobiscum maneat! Hæc votorum summa est, apud bonos quoscunque, qui à Viro pio & docto, Collegâ laborum patiente, amico candido & sincero, ægrè divelluntur. Enimverò cedendum Numini, nec obloquendum ei, cujus arbitrio, ut universa, sic præ reliquis res Ecclesiæ volvuntur & diriguntur. Visum enim est DEO, operarios in vineâ pro lubitu disponenti, per Magnificum Amplissimumque Civitatis Thorumensis Senatam, humeris plurimùm Reverendi Dn. PRÆTORII, hætenus nostri, Pastorum ad D. Mariæ, & Senioratum R. Ministerii, invariata Augustanam Confessionem ibi amplectentis, imponere: Hisce moliminibus, cum laudatissimi Civitatis nostræ Ordines, consentiendo annuerint, quid superest, quàm ut nos quoque, vel cum gemitu, applaudamus, discessurumque literis & Dimissoriis & Commendatitiis prosequamur. Non ignotum nobis est, quod in Canone XI. Concilii Chalcedonensis, supra allegato, ex versione vulgari, *litera commendatitia iis solùm personis, qua suspecta sunt, præberi perhibeantur.* Enimverò Alspinæus p. 369. pridem ostendit, interpretes errasse lectoremque simul in errorem induxisse, quando voces τῶν ἐν ὑπολήψει reddidere *suspectis*; cum de *honoratioribus* seu in *existimatione constitutis* intelligerentur. Absit igitur, ut per commendationem nostram, suspicione aliquâ abeuntem gravemus, de cujus integritate

tegritate paulò ante luculenter adeo testati sumus, cuique de
 existimatione, quam apud exteros consecutus est, ex animo gra-
 tulamur. Abeat ille igitur in pace: adeat Ecclesiam sibi deman-
 datam cum benedictione: Patronos inveniat faventes, Colle-
 gas amantes, auditores morigeros: serat feliciter, metat cum
 fructu: tandemque nobiscum ab Archipastore immarcessibilem
 gloriae coronam reportet. Dantisci MDCCCV die (quo Commen-
 datus ante annos XX. apud nos Apostolico ritu ordinabatur)
 28. Augusti

* Scriptorum à Dn. PRÆTORIO editorum hi tituli sunt (1)
 Gott gefälliger H. Bibel-Fleiß/ in 2. ausführlichen Predigten.
 Danzig. 1693. 8vo. (2) Bibliotheca Homiletica. Ged. 1691. Eadem
 dimidiâ parte auctior. Lips. 1698. 4to. (3) Geistliche Seelen-
 Taube/über das Lied Herbergeri: Balet will ich dir geben 2e. in
 5. Predigten; nebst noch einer Predigt / Leipzig 1700. 8vo. (4)
 Würdiger Tisch-Gast bey der Gnaden-Tafel Jesu Christi/ im
 Heil. Abendmahl. Leipzig 1702. 12mo. (5) Das dem Spend-
 Hause in Danzig wiederfahrne Hehl/ oder Einweihungs-
 Predigt ex Matth. VIII. 23 - 27. Danzig 1703. 4to. (6) Dan-
 ziger Lehrer Gedächtniß. Leipzig 1704. 8vo. (7) Wunder-
 liche Führung Gottes/oder Predigt über Joh. II, 1. seq. Dan-
 zig 1705. 4to.

